Årsrapport 2020 og plan 2021

Geminisenteret HelsA - Helsefremmende arkitektur og omgivelser

Helårsbyen Trondheim: Skøytebane på Nedre Elvehavn. Foto: Solvår Wågø/ SINTEF Community

Om Geminisenteret HelsA

Geminisenteret for helsefremmende arkitektur og omgivelser (HelsA) har som visjon å utvikle et internasjonalt fremragende senter hvor kunnskap, utdanning og forskning samlet bidrar til en samfunnsutvikling der fokus på fysiske rammer for en god folkehelse utgjør en naturlig del av det å skape et bedre samfunn. HelsA skapes i hverdagen i form av møter mellom mennesker, gjennom fysisk bevegelse, sanselige opplevelser og aktiviteter som gir livskvalitet, og påvirkes av andre faktorer enn de som skapes i helsesektoren. De fysiske omgivelsene anses som viktige bidragsytere til det store «folkehelseregnestykket», men helseeffekten har fått lite oppmerksomhet.

Geminisenteret HelsA ble utnevnt i mai 2019 og er et flerfaglig forskningsmiljø med partnere fra NTNU, NTNU Samfunnsforskning og SINTEF.

1. Årsrapport 2020

Aktiviteter i 2020 – sammendrag av siste års viktigste resultater

Prosjekter, publikasjoner og andre felles aktiviteter der samarbeidet gjennom Geminisenteret HelsA har spilt en vesentlig rolle:

Prosjekter i arbeid

Oppdragsgiver	Tema	Partnere	Ansvar	Øk. ramme	Tidsramme
NFR -IPO	Morgendagens skoler – Et samspill mellom arkitektur, pedagogikk og læring	Tromsø Bergen Trondheim Nordre Follo NTNU ped og livslang læring NTNU AD-fak, SINTEF Community og Mobilitet og samfunnsøkonomi	SINTEF Community v/ Solvår Wågø	8 mill; derav 6 mill fra NFR og 2 mill i egeninnsats fra 4 kommuner	3 år
NFR-Forkommune	BOPILOT	Trondheim, Bergen NTNU AD-fak, SINTEF Community	NTNU AD-fak v/ Eli Støa		3 år
Husbanken	Kollektive Boformer – Et svar på noen av dagens samfunnsutfordringer?	SINTEF Community, Husbanken Nord avd Hammerfest, Tromsø kommune, NTNU AD-fak. (Bopilot)	Sintef Community v/ Solvår Wågø	600 000	1,5 år
Bufdir	Universell utforming av kontorarbeidsplassen for psykisk syke	Høgskolen Innlandet, Miljøpsykologi	Sintef Community v/ Karine Denizou	650 000	1,5 år
NTNU Helse	Nudging walking as physical active mobility through Urban planning and design. Increasing social interaction through tactical inventions 2x PhD forskning	TRD kommune, Ruter Oslo, Københavns Kommune, MOVIA CPH Statens Vegvesen i Samarbeid med NTNU AD, Psykologi, Sosiologi	NTNU AD-fak, inst. for arkitektur og planlegging v/ Helge Hillnhütter	7,6 mill	3 år
NFR	Sharing neighbourhood – Hvordan deling kan støtte sosial bærekraft	Røde kors, Fretex, SeniorNett	SINTEF Community, Digital og Teknologiledelse v/ Daniela Baer, Deniz Akin, Jacqueline Floch, Trond Halvorsen, Lars Arne Bø, Karin Høyland		3 år

Gjennomførte prosjekter på tvers

Oppdragsgiver	Tema	Partnere	Ansvar	Øk. ramme	Tidsramme
Bufdir	Nytt institusjonstilbud for barn og unge med behov for langvarig omsorg utenfor hjemmet og samtidig stort behov for psykisk helsehjelp	SINTEF Digital avd Helse, SINTEF Community og NTNU Samfunnsforskning	SINTEF Digital avd Helse v/ Line Melby, Gro Ulset, Veronika Paulsen, Solvår Wågø, Karin Høyland, Jannike Kaasbøll,	2,8 mill	2 år
Husbanken	Jarleveien 10. Erfaringer fra et kommunalt boligkompleks for rusavhengige i Trondheim	NTNU Samfunnsforskning, Trondheim kommune	NTNU Samfunnsforskning v/ Melina Røe	600 000	1 år

Rådgivingsoppdrag for kommuner (parallelloppdrag og tilbud)

Oppdragsgiver	Tema	Partnere	Ansvar
Ulstein kommune /Nordic	Sentrumsutvikling i Ulsteinvik Parallelloppdrag ferdigstilt	Nordic/ edit/atelier tøi	SINTEF Community v/SW (underleverandør til Nordic)
Arendal kommune /Nordic	Bydelssenter i Salterød Parallelloppdrag i arbeid	Nordic/ edit/atelier tøi	SINTEF Community v/SW (underleverandør til Nordic)
Oslo kommune v bydel Stovner /Nordic	Byutviklingspotensialet i Stovner bydel Tilbud i arbeid	Nordic	SINTEF Community v/SW (underleverandør til Nordic)

Publikasjoner

Publikasjon	Tittel	Forfatter(e)
Rapport Barnevernsinst. og psykisk helse	Nytt institusjonstilbud for unge med samtidig behov for omsorg og psykisk helsehjelp https://bit.ly/2XBlveR	Line Melby, Gro Ulset, Veronika Paulsen, Solvår Wågø, Karin Høyland, Jannike Kaasbøll, SINTEF Digital avd Helse, NTNU Samfunnsforskning og SINTEF Community
Kronikk i Gemini	Nå skyter eldrebølgen fart på alvor https://gemini.no/2020/11/na-skyter-eldrebolgen-fart-pa-alvor/	Trond Halvorsen, SINTEF Digital, Teknologiledelse
Konferanseartikkel	Gaining for social sustainable cities through sharing indoor spaces for Voluntary activities – The case of Trondheim, Norway. WIT Transactions. Sustainable Cities and Planning Conference, online, 09.-11. September 2020.	Daniela Baer, Deniz Akin, Jacqueline Floch, Trond Halvorsen, Lars Arne Bø, Karin Høyland, SINTEF Community og SINTEF Digital
Rapport	Barrierer i det fysiske læringsmiljøet for elever med nedsatt funksjonsevne Analyser av indekser på skoleporten (samforsk.no)	Christian Wendelborg, Melina Røe, Thomas Hugaas Molden, Sigrid Elise Wik, NTNU Samfunnsforskning

Søknadsinitiativ i arbeid

Oppdragsgiver	Tema	Partnere	Ansvar	Øk. ramme	Tidsramme
NFR	Forskningsprosjekt på basis av data fra HUNT undersøkelsen	HUNT, DogA NTNU Samfunnsforskning, NTNU AD-fak, SINTEF Community	SINTEF Community v/ Solvår Wågø		
Husbanken	Nytt botilbud for personer med alvorlige ROP-lidelser og voldsadferd	NTNU Samfunnsforskning, SINTEF Community, Trondheim kommune	NTNU Samfunnsforskning v/ Melina Røe, SINTEF Community (søknad sendt)	900 000	1 år
Bufdir	Forskning om opplevde virkninger av lydutjevningsanlegg i undervisningsrom i skoler	Undervisningsbygg Oslo KF, NTNU Samfunnsforskning,	NTNU Samfunnsforskning v/ Patrick Kermit	400 000	1 år

Andre felles aktiviteter:

Vi har i fellesskap levert flere tilbud og søknader, men vi tar her kun med de der vi har fått tilslag, eller initiativ vi har på gang.

Vurdering av måloppnåelse i forhold til ambisjonene

Fremdrift i forhold til senterets ambisjoner

Senteret ble opprettet i mai 2019. Senterets ambisjoner for 2020 har vært å fortsette arbeidet med å fremme senteret på ulike arenaer og opp mot relevante og potensielle oppdragsgivere. I tillegg har arbeidet konsentrert seg om å benytte kunnskap og kompetanse i senterets referansegruppe ved utarbeidelse av søknader og tilbud.

Videre hadde vi disse konkrete ambisjonene:

Utforme en langtidsplan (2020-2023)

En langtidsplan foreligger foreløpig som et utkast basert på den overordnede planen som ble levert ved søknaden som ble innvilget i mai 2019. Siden utbruddet av pandemien og sosial nedstenging siden mars 2020 har vi ikke klart å opprette og gjennomføre en møteplan og fast møtestruktur verken for operativ ledelse eller styret. Operativ ledelse måtte også konstitueres på nytt da to av tre medlemmer byttet jobb midt i 2020. Nye medlemmer i operativ ledelse kom ikke på plass før i løpet av høsten og vinteren 2020/21.

Invitere senteret inn i møter med relevante aktører

Som del av arbeidet med å synliggjøre HelsA vil senteret ved operativ ledelse ta initiativ mot noen relevante aktører og invitere seg inn i møter med dem. Formålet er å gjøre senteret kjent overfor

potensielle samarbeidspartnere og oppdragsgivere, og vise fram hvilke muligheter som ligger i å utnytte tverrfaglig tyngde innenfor senteret opp mot interessante forskningsområder.

Pandemien satte en stopper for å gjennomføre disse møtene. Nå når vi har vennet oss til situasjonen, må vi se på om dette likevel kan la seg gjennomføre, hvis situasjonen fortsetter.

Benytte referansegruppa for HelsA

Det er etablert en referansegruppe for HelsA bestående av Trondheim, Tromsø, Bærum og Verdal kommuner, samt Arkitektbedriftene, DogA og NAL Bylivsenteret.

Referansegruppa har vært gode samarbeidspartnere i flere prosjekter og prosjektinitiativer vi har tatt.

Workshop (Kick-off) /oppstartseminar for arbeidsgruppa og referansegruppa (ca 30-40 deltakere)

Tema for dagen:

- Hvilken betydning har våre fysiske omgivelser for folkehelsa?
- Hvordan kan våre uteområder og offentlige rom utformes for å motvirke inaktivitet og ekskludering, og legge til rette for bevegelse, aktivitet og inkludering der mennesker møtes og deltar på tvers av alder, funksjonsnivå og identitet?
- Hva er kommunene opptatt av, hvilke utfordringer finnes, hvem er vi, hva kan vi, hva kan vi bidra med og samarbeide om?

Dette seminaret, planlagt avholdt i april 2020, lot seg ikke gjennomføre på grunn av pandemien og smittevernreglene.

Etter et år med digitale seminarer, planlegger vi nå å avholde dette digitalt i 2021; før eller etter sommeren, dersom det ikke blir mulig å avholde et fysisk seminar.

Søknader og tilbud

En kontinuerlig aktivitet gjennom året har vært å respondere på kunngjøringer og utlyste oppdrag som treffer innenfor senterets forskningsinteresser.

Initiering av forskningsprosjekter har også fortløpende gjennom året stått som en sentral aktivitet, men utsettelsen av de omtalte møtene med aktører innen stat, politikk og næring, samt kick-off samlingen, har på grunn av pandemien og smittevernreglene, ikke latt seg gjennomføre. Kartleggingen av samfunnsbehovet for vår forskning og målrettede søknader og initiativ på tvers i HelsA må vi satse på at vi får til mer av i 2021.

Oversikt over involverte medarbeidere

Senterstruktur for Geminisenteret HelsA

- Styret (forskningssjef/instituttleder fra involverte parter)
- Operativ ledelse (en representant fra de tre partene)
- Arbeidsgruppe (medarbeidere fra de tre partene; SINTEF, NTNU AD-fakultetet og NTNU Samfunnsforskning)
- Referansegruppe (kommuner og relevante aktører)

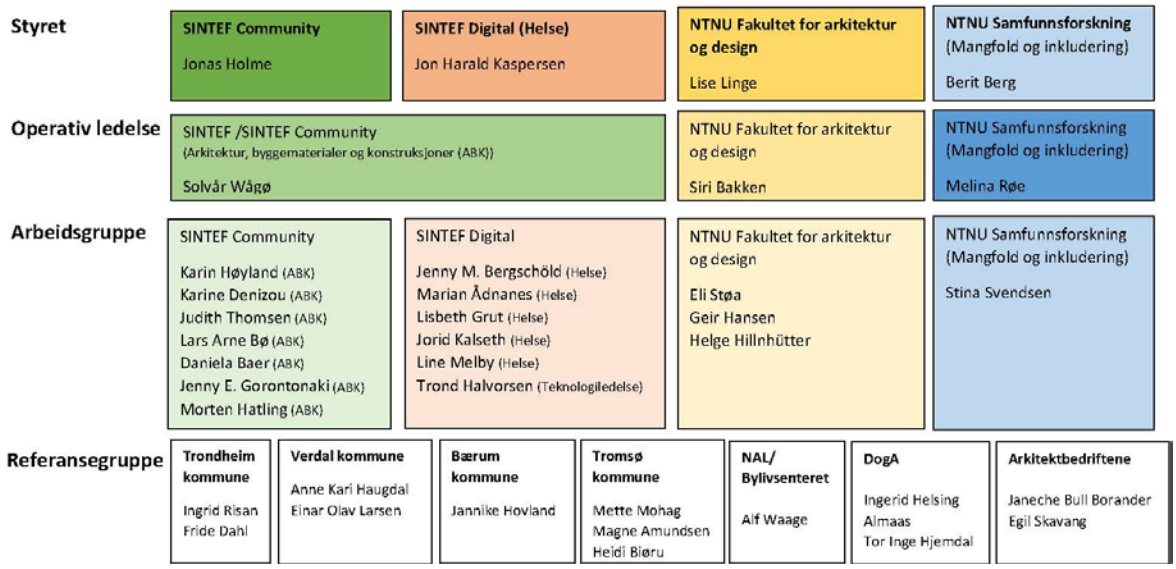

Over ser vi et organisasjonskart for HelsA. Totalt har 24 medarbeidere vært involvert i Geminisamarbeidet HelsA i 2020. Referansegruppa består av 4 kommuner og 3 faginstitusjoner på feltet.

Regnskap for året 2020

Rapportering om bruk av årlig støttebeløp på NOK 100 000 til direkte utgifter som reiser osv.

I året 2020 var mye planlagt, men det ble det kun gjennomført en reise; deltakelse på DogA dagen 22.januar 2020. I 2020 ble det dermed brukt 6 249,57

Det er 100 000 tilgjengelig hvert år i tre år – men det som senteret ikke bruker opp blir tilbakeført til vertsinstitusjonen. Vi har 100 000 til rådighet i 2021.

Timer til ledelse av senteret dekkes av den enkelte deltakerinstitusjons egne midler.

2. Revidert strategiplan

Endringer i strategien fra fjoråret og begrunnelse for endringene

Strategien fra 2020 er ikke endret, men rammevilkårene i samfunnet håper vi kommer tilbake til normalen i løpet av 2021. Pandemien har satt mange av aktivitetene på vent. Vi håper å kunne gjennomføre dette som planlagt i 2021.

Endringer i senterledelse og styre inn i 2021

Senterledelsen skal i hh til søknad og prosjektbeskrivelse alternere mellom SINTEF og NTNU AD-fakultetet der hver institusjon har lederervervet i 2 år hver. Ledelsen vil dermed fra og med 1. mai 2021 overlates til NTNU AD-fakultetet. Styrets ledelse overtas av NTNU AD-fakultetet v/ instituttleder for arkitektur og planlegging; Lise Linge etter forskningsleder i SINTEF Community Jonas Holme. NTNU AD-fakultetets representant Siri Bakken ved Institutt for arkitektur og planlegging overtar derfor også lederervervet fra Solvår Wågø som leder for operativ ledelse.

Planer og aktiviteter for 2021

Geminisenteret HelsA ønsker å bidra til kunnskap om folkehelsefremmende tiltak i fysiske omgivelser. Vi ønsker å bidra til å løse de største helsemessige utfordringene i samfunnet gjennom å fokusere på:

1. Omgivelser som innbyr til fysisk aktivitet
2. Omgivelser som motvirker ensomhet og bidrar til å bygge relasjoner og møter mellom mennesker
3. Omgivelser som bidrar til livskvalitet for alle

Arbeidet med å styrke senterets strategi og synlighet vil prioriteres framover. I dette ligger å fortsette arbeidet med å fremme senteret på ulike arenaer og opp mot relevante og potensielle oppdragsgivere. Samtidig ønsker senteret å være en tydelig stemme i samfunnsdebatten gjennom kronikker og innspill når viktige avgjørelser skal tas som har betydning for et mangfoldig byliv og et inkluderende samfunn.

Utforme en langtidsplan (2021-2023)

En strategi og langtidsplan for perioden fram til 2023 vil utvikles innen mai 2021. Planen bidrar til å legge strategiske føringer for arbeidet framover og i tråd med senterets målsettinger. I planen legges inn viktige milepæler og en møteplan/møtestruktur for senterledelsen.

Gjenopptakelse av aktiviteter som har blitt utsatt grunnet Covid-19

- Invitere til HelsA seminar/kick off for å fremme relevante utfordringer og forskningsideer, samt legge til rette for utveksling og samarbeid på tvers av fagmiljøene.
- Invitere senteret inn i møter med relevante aktører.

Framdriftsplan for aktiviteter i 2021:

Fram mot sommeren vil operativ ledelse ha korte møter annenhver mandag (2 ggr/mnd), samt ett litt lengre arbeidsmøte hver måned. Over sommeren vil vi se om det er tilstrekkelig med ett litt lengre møte pr.mnd. Vi ønsker å kalle inn styret til faste møter 2 ggr/år. I tillegg er det naturlig å inkludere styret i planleggingen av seminarer og deltakelse på møter med potensielle samarbeidspartnere og oppdragsgivere, for å vise fram vår tverrfaglige tyngde innenfor senteret opp mot interessante forskningsområder. Referansegruppa vil inviteres til seminarer og ellers kobles inn i arbeidet med søknader.

Aktiviteter 2021	jan /feb	mar/apr	mai/jun	jul/aug	sep/okt	nov/des
Møter operativ ledelse	• • • •	• • • •	• • • •	• •	• •	• •
Langtidsplan (2021-2023)		—				
Workshop/kick-off for senteret			—	alternativt —		
Møter med relevante aktører	—	—	—	—	—	—
Møter med referansegruppa			—	—		
Møter med styret for HelsA	—				—	
(Arendalsuka?)				○		
Olavsfestdagene Kronikk: Verdighet og boforhold				•		
Kronikk: Hva slags by vil vi ha? Segregering vs mangfold		•				
Møte koordinator for Gemini	—					
Søknader og tilbud	—	—	—	—	—	—

Styret i HelsA og operativ ledelse ser fram mot et fortsatt godt samarbeid i Geminisenteret HelsA.

Med vennlig hilsen
Styret i HelsA

For SINTEF Community	For NTNU AD-fakultetet	For NTNU Samfunnsforskning
Jonas Holme		
Jonas Holme (sign)	Lise Linge (sign)	Berit Berg (sign)
Sted og dato	Sted og dato	Sted og dato

For SINTEF Digital

Jon Harald Kaspersen
(sign)

Sted og dato

Signatur: Jonas Holme
E-post: jonas.holme@sintef.no

Signatur: Lise Linge (10. Feb. 2021 07:48 GMT+1)
E-post: lise.linge@ntnu.no

Signatur: Berit Berg
Berit Berg (10. Feb. 2021 20:35 GMT+1)
E-post: berit.berg@ntnu.no

Signatur: Jon Harald Kaspersen (10. Feb. 2021 08:02 GMT+1)
E-post: jon.h.kaspersen@sintef.no